

Op weg naar samen op weg gaan.

Leren zijn, leren werken met personen met een ernstige meervoudige beperking.

Thierry ROFIDAL - Concetta PAGANO

CONFERENTIE AP3- BRUSSEL 14 juni 2019

Als arts en als gespecialiseerde opvoedster werken we sinds lange tijd met kinderen, jongeren en volwassenen met een ernstige meervoudige beperking. We doen dit in de thuiszorg, in medisch-pedagogische voorzieningen, in gespecialiseerde verpleeghuizen. We zijn, net als vele anderen, geconfronteerd met de complexiteit van de wereld van de ernstige meervoudige beperking.

Onze disciplines (arts en opvoedster), verscheiden en complementair, hebben ons ertoe gebracht om een eind op weg te gaan met de ons toevertrouwde mensen. Hun moeilijkheid om de materiële en menselijke wereld rondom hen te begrijpen dwingt ons om heel dicht bij hen te zijn, om hen te vervoegen in "hun wereld". Dankzij onze pedagogische actie, vertrekkend van hun mogelijkheden kunnen we hen helpen om hun omgeving beter te begrijpen.

Wij zijn diep overtuigd van de pedagogische noodzaak om de stap te zetten van « behandelen » naar « vergezellen, begeleiden » van de persoon op basis van ontmoeting. Het gaat er niet om de persoon met een ernstige meervoudige beperking te zien als een optelsom van gebreken, maar wel van capaciteiten die hem of haar, mits aangepaste en permanente hulp, in staat stellen om zichzelf te ontwikkelen, ongeacht zijn leeftijd en ondanks zijn of haar moeilijkheden

Ontmoeting mag dan wel noodzakelijk zijn, het is niet vanzelfsprekend. Een multidisciplinair, competent en gemotiveerd team rond de persoon met een ernstige meervoudige beperking is nodig, maar niet voldoende. De leden van het team, met verschillende achtergronden en opleidingen, moeten elkaar begrijpen en samenwerken in een gemeenschappelijke inspanning, waarvan de samenhang één van de belangrijkste kwaliteiten is. Onze ervaring leert ons dat Basale Stimulatie, als waarachtig pedagogisch concept, toelaat om te komen tot ontmoeting en tot samen op weg gaan.

Andreas Fröhlich, auteur van de Basale Stimulatie, herkent in de begeleiding van de persoon met een ernstige meervoudige beperking drie aspecten die hij de 'drie zusters' noemt: houding, bekwaamheid en techniek.

Weten hoe je 'moet zijn' (welke houding je best aanneemt) is op het eerste gezicht moeilijk te definiëren. Wanneer we de woorden 'savoir-être' intikken op de zoekmachine van het Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales (CNRTL), krijgen we de melding 'fout' als antwoord en de verwijzing naar 'savoir-faire' of knowhow. Weten welke houding je best aanneemt ('hoe je best zijt') raakt aan de intimiteit van elke medewerker. We kunnen het niet aanleren zoals we ons bepaalde technieken kunnen eigen maken. Verschillende auteurs definiëren "weten hoe te zijn" als een geheel van houdingen, motivaties, waarden, overtuigingen en persoonlijkheidskenmerken.

Basale Stimulatie leidt tot nadenken over hoe wijzelf zijn, over onze houding. We proberen onszelf te begrijpen. Opleiding in Basale Stimulatie nodigt professionals uit om na te denken over hun knowhow, hun levensvaardigheden en hun competenties. Wanneer we mensen uitnodigen om een aanraking te ervaren, nodigen we hen uit om niet alleen de techniek te ervaren, maar ook om er een intentie in te leggen, om gedeelde aanwezigheid te ervaren, om te luisteren, om uit te nodigen tot bedachtzaamheid. En zo het bewustzijn te laten groeien dat aanraking niet alleen een techniek is (zintuiglijk aspect), maar altijd ook een echte ontmoeting (emotioneel aspect).

De complexiteit van de beperkingen van mensen met een ernstige meervoudige beperking en de complexiteit van hun gezondheidsproblemen mogen niet verhinderen dat het hier gaat om personen, om subjecten in evolutie, die pedagogische ondersteuning nodig hebben. Door samen op weg te gaan leren we de vaardigheden van de persoon kennen. We ontdekken hoe hij zichzelf ervaart, hoe hij de dingen en de mensen rondom hem begrijpt.

De vaardigheden van de persoon met een meervoudige handicap zijn een bron voor zijn of haar ondersteuning, want het is op dit "terrein" dat hij of zij kan worden ontmoet. Deze vaardigheden kunnen we alleen kennen door de persoon in zijn of haar activiteiten te observeren. De activiteiten die het meest representatief zijn voor een persoon met een ernstige meervoudige beperking zijn die van het dagelijks leven (wakker worden, eten, wassen, ontspannen, enz.).

Door zijn vaardigheden in deze context te identificeren, kunnen we ons een pedagogisch project voorstellen om aan zijn behoeften te voldoen, om hem te helpen zich te ontwikkelen, ongeacht zijn leeftijd, om hem te helpen vooruitgang te boeken en te leren, hoe bescheiden het ook is.

De doelstellingen van dit individuele project brengen ons ertoe om samen te werken in dezelfde richting. We plaatsen alle activiteiten op hetzelfde niveau van belangrijkheid. Dat laat ons toe om de persoon te erkennen als een subject in zijn omgang met de dingen en mensen in zijn directe omgeving.

Samenwerken aan een gemeenschappelijke doelstelling geeft een precieze en collectieve betekenis aan onze aanwezigheid bij de persoon met een ernstige meervoudige beperking, aan "wat we met hem doen". Het helpt ons in de inspanning van transdisciplinariteit : het is een uitnodiging om te reizen doorheen de discipline van de collega, op zoek naar hetzelfde doel. Transdisciplinariteit leidt elke professionele medewerker naar meer samenhang, naar beter gedeelde competentie en naar grotere wederzijdse erkenning.

Concetta PAGANO - Gespecialiseerde opvoedster. Gecertificeerde trainer in Basale Stimulatie® - NANCY.

Thierry ROFIDAL - Coördinerende arts (MAS, IME, SSAD) - REIMS. Trainer CESAP-opleidingen.

Vertaling Philip Vanmaekelbergh